

PINTURA TRESCENTISTA I QUATRECENTISTA A LA SELVA

No és d'estranyar que les manifestacions artístiques tinguessin alguna importància a la vila de la Selva del Camp de Tarragona. A qui tingui present el prestigi que en els segles medievals tingué la vila camptarragonina, no l'ha de sorprendre el moviment artístic de la vila, que pot registrar noms veritablement notables i de fort prestigi en les diverses manifestacions dels artistes i artesans de tots els temps.

De les estones que hem passat llegint documents als nostres arxius i de la lectura d'altres treballs, tenim preses abundoses notes amb les qualsensem bastir un modest estudi sobre l'art i els artistes a la vila. D'aquest nostre treball en perspectiva ens escau avançar-ne unes quantes notes que limitem als pintors trescentistes i quatrecentistes.

Alguns dels noms i documents a què ens referim, són coneguts, però no tots.

BERENGUER, DE TARRAGONA. — Trobem un mestre pintor, ciutadà de Tarragona, que ha de pintar a Paret Delgada. El document és del primer de maig de 1317 i no ens dóna sinó el nom de l'artista: Berenguer. El treball a fer era la darrera arcada de pedra de l'església del Santuari que havia de tenir llesta pel darrer de juliol i n'havia de cobrar cent-trenta sous barcelonesos. No en coneixem detalls: el document solament diu que l'havia de pintar de la mateixa manera i colors que una altra arcada que hi havia.

Aquest nom no és inèdit. El dóna Pié (*Relación histórica del Santuario de Paret Delgada*, Tarragona 1896, pág. 31), però la referència del document, traduït, és fragmentària. Nosaltres donem el document sencer en la seva versió original, a la nostra monografia sobre aquell Santuari.

LLUÍS BORRASSÀ. — Aquest cèlebre pintor quatrecentista sembla que apareix el 4 de desembre de 1386 a la Selva on signa una àpoca de rebuda de cent-viut sous a compte del retaule que ha de fer a honor de santa Margarida del Santuari del Puig de la vila. Diem sembla, perquè el document solament parla de *Lluís, pintor de Barcelona*, i això no és prou per creure que aquest nom pugui identificar-se amb Borrassà. Però ens decanta a creure-ho el fet que Borrassà fos deixeble de Jaume Serra, com diu Sanpere i Miquel, i, com que sabem que Serra pintà per a la Selva uns quants anys abans, el 1374, com direm, escauria encomanar aquesta obra a un deixeble seu, que possiblement havia treballat en el retaule del seu mestre, puix és sabut que en les seves obres de vegades els mestres es feien ajudar, encara que es reservaven les cares, mans i altres detalls de compromís que executaven de mà pròpia.

Altament encaixa a la nostra creença que el retaule a pintar fos destinat a l'ermita de Sant Pere del Puig, més important en aquell temps que no als nostres dies, però no tant perquè no poguéu confiar-se aquesta obra secundària a un artista novell. I diem novell, perquè, segons sembla, les primeres notícies que en tingué Sanpere són del 1388, com a pintor. En aquest cas, i donada per bona la identificació del Borrassà amb el Lluís del nostre document, nosaltres podem situar-lo com a pintor dos anys abans de la primera notícia que en dona Sanpere. (Document 1.)

D'aquesta obra borrossiana, que sapiguem, no n'ha fet menció ningú fins ara. El retaule no es conserva i cal suposar que desaparegué ja fa anys, segurament abans de la guerra napoleònica.

I qui sap si el retaule de Santa Margarida fou el vehicle perquè Lluís Borrassà deixés altres obres al Camp de Tarragona. Puix d'ell sabem que pocs anys després del de la Selva, havia ja fet el retaule major de l'església dels framenors de Tarragona, en paga del qual en 1389 rebia dues-centes deu lliures. Uns quants anys més tard, el 1401, firmà el contracte per a pintar un retaule amb destí a l'església de Valls.

GUIM FERRER. — No sabem que Guim Ferrer fes cap obra per a la Selva, ni per a enlloc més. Però figura com a pintor, i ciutadà de Barcelona, i procurador general del celebrat Jaume Serra, també pintor. En nom d'ell rebé deu lliures a compte del retaule que el mencionat Jaume Serra havia de fer a la Selva, en 1375. (Document 4.)

Era un dels pintors ajudants, o que integraven el taller de Jaume Serra? Probablement.

NICOLAU DE FRETMON. — Pintor que residia a Tarragona, però pel seu cognom sembla que no n'era originari. El 23 de juny de 1383 concordà fer un retaule de l'Assumpta, el qual anava destinat a la capella de la capellania de Jaume de Puig, de la Selva.

El preu que s'estipulà pel retaule foren seixanta florins d'or d'Aragó. El retaule havia de tenir vuit pams d'amplada per dotze d'alçada comprès el bancal, i havia d'ésser disposat en forma de tríptic. En el plafó central, una mica més alt que els altres dos, havia de representar la Verge Assumpta entre els Apòstols a la Vall de Josafat; als costats: sant Miquel Arcàngel a una banda, i a l'altra, santa Anna i la Mare de Déu. Al bancal, d'un pam d'alçada, havia de pintar Jesús crucificat al centre i als costats santes verges i sants confessors, alternats.

Nicolau de Fretmon es comprometé a tenir llest el retaule en mig any just, puix l'havia d'entregar per Nadal vinent. Són exigides a l'artista diverses garanties en la pintura: que les diademes dels apòstols siguin de bell or fi amb llur bella picadura; que les vestidures siguin orlades a puny i acabades; que el camper sigui d'or fi i l'atzur d'Acre; que el guardapols sigui amb roses d'or alternant amb flors de lliri.

El contracte és pròdig a determinar detalls diversos: *lo moniment bell e de bell color*; sant Joan amb la palma i sant Tomàs amb la cinta; que no hi manqui la *essència divina*, i àngels i núvols i el cel amb estrelles; que els vestits del apòstols siguin diferents els uns dels altres; que els àngels siguin vestits de belles vestidures; que les de Jesucrist i santa Maria siguin dels millors colors que es pugui; que sant Miquel estigui guarnit i abillat i *victorejant la vibra* amb la seva bella llança amb creu; que els vestits de santa Anna i la Mare de Déu siguin *pus solemnes*; que el guardapols sigui com el retaule de santa Maria; que cada figura o imatge porti la llegenda corresponent. Però s'havia de portar la fusta a Tarragona, planejada i posada al taller del mestre pintor. (Document 2.)

Farem remarcar que en el contracte es fa referència a un altre retaule de Santa Maria de la Selva. Aquest retaule és el que feia escassament una desena d'anys que hi havia pintat Jaume Serra i del qual també parlarem en aquestes notes.

El retaule fretmonià, única obra que coneixem feta per aquest artista, no es conservà. La seva desaparició devia produir-se en enderrocar-se l'antiga església parroquial de la Selva (segle XVII). En parla Sanpere i Miquel a *Els Trescentistes*, però treu les notes del treball *Anals inèdits de la vila de la Selva del Camp de Tarragona*, publicats per mossèn Joan Pié a la «Revista de l'Associació Arqueològica Barcelonesa», els anys 1896 i següents. Val a dir que en la versió que donem del document, completa, esmenem algun lapsus del benemèrit historiador selvatà.

JAUME HUGUET (?). — Al Santuari de la Mare de Déu de Paret Delgada, de la vila de la Selva, foren destruïts l'any 1936 dos plafons de pintura sobre tela. L'un representava un sant bisbe acompanyat de Tobies i l'àngel. L'altre sant Onofre amb un àngel que portava a les mans una corona, un copó i unes deixuplines. Eren dues pintures a l'oli sobre tela, que encara que pervingudes al nostre temps amb la màcula d'haver estat repassades, acreditaven una mà indubtablement inspirada en les obres de Jaume Huguet i els seus contemporanis. Així ho creia el senyor Gudiol que situava aquestes pintures pels volts del 1475, en l'informe que en donà a l'Institut d'Estudis Catalans l'any 1935.

No hem trobat, però, cap document a la Selva que parli de Jaume Huguet.

Si desgraciadament les obres desaparegueren consumides pel foc, per fortuna conservem bones fotografies d'aquestes interessants pintures.

JOAN, DE TARRAGONA. — Pintor ciutadà de Tarragona, mestre Joan, del qual desconeixem el cognom, deixà una obra bella i documentada que s'ha conservat a la Selva fins l'any 1936. Era el retaule major de Paret Delgada, que en bastir-se el nou retaule de Benet Baró l'any 1617, fou retirat i més tard adequat a l'altar de la Redempció, un dels laterals de l'ermita, on l'hem vist i conegut, si bé amb necessitat d'una restauració i més encara d'una revalorització adequada, en un relatiu bon estat de conservació.

Altament s'ha perpetuat el contracte autèntic d'aquesta obra, contracte que obrava a l'antic arxiu de l'Escrivania comuna de la vila i que avui ha d'ésser a Tarragona. No som els primers en donar-lo a conèixer: ja fa mitja centúria que ho féu el benemèrit historiador selvatà mossèn Joan Pié en el seu llibret *Relación històrica del Santuario*

de Paret Delgada, estampat a Tarragona, any 1896, del qual es féu nova edició a Reus, 1930. Això ens relleva de donar-lo ací: altrament al nostre llibre *El Santuari de la Mare de Déu de Paret Delgada a la Selva del Camp de Tarragona*, 1947, el donem íntegrament amb unes poques precisions que no tingué en compte Pié.

Per aquest document mestre Joan pintor de Tarragona promet i convé amb el rector de la Selva, els jurats i el sagristà de Paret Delgada, que farà per abans de Tots-Sants un retaule per a la Mare de Déu de Paret Delgada, de fusta seca i bona, i que el pintarà de bons colors; al bancal, cinc escenes de la Passió de bon atzur i fi d'Alemanya i de bones i fines colors, i el camper, de bon or fi. S'assenyalen les mides i les històries que s'hi han de pintar: l'Anunciació, el Naixement, l'Adoració i la Presentació. S'estableix jutge de l'obra Romeu Sescomes, Pavorde de Tarragona, senyor i baró que era de la vila. Ultra el retaule, mestre Joan de Tarragona es compromet a repassar la imatge de santa Maria del mateix altar de bones i pulquèrrimes colors, les quals s'adaptin a les del dit retaule. I havia de cobrar per la seva obra 30 lliures barceloneses. Fou signat a la Selva als 8 d'abril de 1359.

Les mides i històries que consten a l'anterior document corresponen a les que resultaven de la reconstrucció del retaule que es proposà l'any 1936. Aquesta correspondència posava en evidència que el retaule paretdelgadí era l'obra de mestre Joan de Tarragona.

Aquest, l'any 1362 cobrà i signà àpoca de les 30 lliures del retaule i a més a més de 120 sous rebuts per altres treballs fets per a l'ermita. Entre aquests treballs s'ha d'incloure el sòcol en forma de caixó, sagrari o reconditori on era posada l'antiga imatge de santa Maria, i que havia d'obrar-se per adequar-la al nou retaule de mestre Joan. Evidentment la pintura de les tres cares decorades d'aquest sòcol era de la mateixa mà que la dels plafons del retaule. La del davant representava, sobre fons d'or, Jesucrist o el Redemptor assegut, mostrant les ferides entremig de la Verge Maria i sant Joan, agenollats, voltats dels atributs de la Passió; els laterals, sobre un fons en relleu cobert de plata colrada, representaven els sants apòstols Pere i Pau, a l'esquerra i dreta, respectivament.

Aquests retaule i sòcol o sagrari són les úniques obres i el document del 1359 i l'àpoca del 1362 les úniques dades certament conegudes que ens identifiquen el pintor mestre Joan de Tarragona, artista molt apreciable i a més bon dibuixant i compositor exquisit. «La seva

concepció i sentit», diu Gudiol a l'informe que emeté per encàrrec de l'Institut d'Estudis Catalans l'any 1936, «són arcaics, de tècnica tradicionalment franco-gòtica, derivada de les miniatures i anterior a les influències italianes, que necessàriament foren apreses en un període més antic. Això vol dir que mestre Joan aprengué el seu art, sembla, dintre els primers anys del segle XIV, i que treballà fins a un període en què la pintura havia ja donat un gran pas. Cal emparentar», diu Gudiol, «el retaule paret del gadí amb els de sant Bartomeu, de la Catedral de Tarragona, i el dels sants Joan Baptista i Evangelista, que, procedent del castell de Santa Coloma de Queralt, integra el Museu d'Art de Catalunya. L'analogia dels tres retaules esmentats és extraordinària, no solament pel que ateny a la forma i disposició de les taules, sinó i tot en la composició, en la tècnica i en els tipus de les figures. El taller tarragoní on convergeixen aquestes obres havia d'ésser un dels màxims exponents de l'escola pictòrica tarragonina del primer període gòtic».

Hem dit que les úniques dades conegudes de mestre Joan de Tarragona són els anys 1359-1362. Trobem un mestre Joan pintor de Tarragona, que, als 23 de maig de 1383, confessa haver rebut dels prohoms de Puiginyós quinze florins d'or dels trenta que li deuen per raó d'un retaule. Malgrat el lapsus d'un quart de segle que va de l'obra paret del gadina a l'època de Puiginyós, podria acceptar-se la versemblança d'identitat d'artistes per la identitat de nom. Però l'erudit mossèn Sanç Capdevila identifica l'artista de Puiginyós amb un Joan pintor que en 1410 tenia botiga a Tarragona, al carrer de Vilarromà i dels pintors. Encara podria acceptar-se versemblant la identitat amb l'artista de Paret Delgada, malgrat la mitja centúria que mitjana, però la creiem arriscada, sobretot si es té en compte que, segons cal acceptar, l'aprenentatge del mestre de Paret Delgada, com hem dit, és de les primeries del segle XIV.

Del retaule de mestre Joan es conservà la part principal fins al 1936: eren les dues taules laterals amb les escenes de l'Anunciació, de l'Epifania, de la Presentació i de l'Adoració, i el remat central, decorat amb motius vegetals dintre rombes. També es conservà el sòcol, sagrari o reconditori que hem esmentat. I la imatge restaurada per ell, on podien identificar-se amb tota seguretat els policroms de mestre Joan. El sòcol o sagrari i la imatge mariana foren donats al foc l'any 1936. Les taules havien estat prèviament desmuntades

i reservades, amb el propòsit de donar-les a restaurar al senyor Joan Sutrà, de Figueres. Aquesta circumstància féu que pel juliol de 1936 poguessin ésser alliberades del foc, però després s'hagueren de donar a organismes amb més o menys caràcter oficial, que se'n feren càrrec i les evacuaren, com tants d'altres objectes valorats, i això produí la seva dispersió. Avui s'han de considerar extraviades. Qui sap si una recerca ben feta podria recuperar-les, puix no sabem que s'hagi fet res en aquest sentit. I és una veritable llàstima conformar-se passivament a la pèrdua d'una tan bella mostra d'art trescentista.

MIQUEL NADAL (?). — Del mateix santuari selvatà de Paret Delgada cal citar un quadre de 2'10 per 1'30 m., que justament cridava l'atenció. Era una pintura notable sobre fusta, del segle xv; una gran taula pintada amb camper pla i de posts travesseres amb marc massís, la forma i l'estructura de la qual la feia derivar directament dels retaules de tipus més primitius. Hem de considerar que era un retaule complet i que conservava en relatiu bon estat la seva pintura al tremp, encara que arribà als nostres temps tan ressecaïa, que les colors havien desmillorat molt la primitiva vigoria.

Representava damunt un camper dibuixat a trepa imitant un tema de teixit, d'esquerra a dreta, dempeus, les imatges de santa Agueda, santa Anna i sant Miquel. La primera mostrava la màrtir amb la palma a la mà dreta i un pit tallat a l'esquerra; l'àvia de Nostre Senyor portava a coll la Mare de Déu sentada al braç dret, i aquesta duïa un llibre obert a les mans; i l'arcàngel era representat amb les ales esteses i una espasa a la mà dreta, barallant-se i ajupint el diable. Les imatges, sense cap mena de dossier ni ratlla de separació entre elles.

Les condicions en què aquesta pintura romangué durant molts anys al Santuari selvatà alteraren les colors de tal manera, que darrerament esdevenia difícil jutjar-ne exactament la gama, però resultava evident que, a desgrat de la seva grisor recent, aquesta interessantíssima pintura havia estat pintada al seu temps a tota color amb varietat de tonalitats. El dibuix de les figures era delicat i correcte, de cànon natural. El clarobscur, molt ben entès i assolit amb superposició de pinzellades blanques i acolorides, d'acord amb la tècnica de la primera meitat del segle xv. Alguns detalls tècnics, considerats isoladament, podien fer jutjar aquesta pintura contemporània de Bor-

rassà i, sobretot, dels derivats de mestre Ramon de Mur, identificat com a mestre de Guimerà; però l'aspecte general, els plecs de les robes, i les actituds, i, sobretot, el dibuix del fons, ho desmentien i la situaven a mitjans de la centúria.

Era, de totes les maneres, una obra molt important, que acusava la mà d'un artista ben aprofitable, del qual és una llàstima no conèixer ni el nom ni altres obres. Gudiol diu que la primera impressió recordava el retaule que Miquel Nadal pintà per a la Catedral barcelonina l'any 1454.

D'aquesta pintura, desapareguda l'any 1936, en remarcarem la bellesa tan expressiva i natural de les cares, dibuixades amb una minúcia i precisió admirables, que pot apreciar-se per mitjà de les fotografies que se'n conserven.

MATEU ORTONEDA. — El 3 de febrer de 1421, Mateu Ortoneda, pintor i ciutadà de Tarragona, prometé obrar, pintar i daurar l'altar de sant Bartomeu al Santuari de Paret Delgada, el qual s'havia d'ajustar al que el mateix mestre ja havia fet per a la parròquia de la Selva. Aquell dia en fou signada àpoca de 70 lliures.

Mateu Ortoneda, doncs, obrà dos retaules per a la Selva, un i altre desconeguts, per desapareguts, de les nostres generacions. Del retaule paret delgadí en coneixem el tema; del parroquial, ni això no em sabem. En la nostra monografia citada sobre el Santuari de Paret Delgada donem el document, la qual cosa ens relleva de reportar-lo ací.

JAUME SERRA. — No és cosa nova que Jaume Serra pintà un retaule de santa Maria per a l'església de la Selva del Camp. Ho ha dit Pié («Rev. de l'Associació Artístico Arqueològica Barcelonesa», 1909, núm. 58), i d'aquesta font ho copia Sanpere i Miquel a *Els trescentistes*.

Jaume Serra, un dels pintors més prestigiosos del seu temps, si no el més notable, vingué a la vila a *dictar l'obra del retaule*. El 26 d'abril de 1374 li'n foren pagats a compte 200 sous. El 3 de març de l'any següent li'n foren pagades altres 10 lliures barceloneses, que percebé Guim Ferrer, procurador general del pintor barceloní. Al primer d'abril, l'artista, a Barcelona, signà àpoca per altres 500 sous; sembla que en aquesta data el retaule ja estava avançat, i per aquest

document coneixem el preu de l'obra de Jaume Serra: 2,30c sous (Documents 3, 4 i 5).

Malgrat que els documents que donem no siguin inèdits, els publiquem, per tal de donar-los tal com apareixen a l'original, i precisar més la còpia fragmentària que en donà Pié i que en transcriu Sanpere.

ANDREU DE TORRE. — Fou Andreu de Torre el pintor de l'enteixinat de Paret Delgada? Nosaltres creiem que sí. Trobem que en 1313 mestre Andreu, pintor de Lleida, pintava a Paret Delgada; sabem que mestre Andreu de Torre, pintor de Lleida també, l'any 1307, policromà el sepulcre de Pere II a Santes Creus, i coneixem probable la seva intervenció en les policromies del sepulcre de Jaume II i Blanca d'Anjou al mateix monestir, l'any 1315. No ens fa l'efecte d'arriscada la identitat entre l'artista santescreuà i el paretdelgadí.

L'obra d'Andreu de Torre a Paret Delgada fou, amb tota seguretat, la decoració polícroma de l'enteixinat, sortosament conservat fins avui. Aquesta magnífica obra decorativa és la cara anterior de la teulada de l'església de l'ermita, formada per una estructura de bigues normals a les arcades i que recolzen sobre mensuletes, un llistonat travesser, i plafonets. Les mensuletes acusen la mà d'un expert artista, escultor formidable: són de fusta tallada en forma de testes humanes. Tota l'obra torriana està feta i pintada al tremp d'ou, amb decoracions integrades per motius geomètrics i vegetals de vives colors que cobreixen la gairebé totalitat de bigues i plafons. La decoració de les bigues és bon xic més rica que la dels plafons, puix són ornamentades amb franges roges i grogues faixades amb motius heràldics, tot plegat no massa complicat, de pretensions més aviat modestes, però obrat amb perícia i habilitat.

En el nostre repetit estudi sobre Paret Delgada donem el document, la qual cosa ens estalvia la seva transcripció ací.

DOCUMENTS

I

Apoca de Lluís (Borrassà?), pintor, sobre el retaule de santa Margarida. 1386. (De l'arxiu antic parroquial de la Selva.)

Sit omnibus notum quod ego Ludovicus pintor civitatis Barchinone confiteor et recognosco vobis venerabilibus Bartolomeo de Casalibus rectori et Bernardo de Vilanova domicello et nunc bajulo et Laurentio sacristano

ecclesiae beati Petri de Podio villae de Silva Tarrachon. in hoc presentū anno quod ex illa quantitate pecunie quam mihi promissistis pro pretio et ratione cujusdam retrotabuli ad honorem Beatae Margarite per me facturi in ecclesia dicti beati Petri apostoli de Silva in cacumine montanearum praedictae ville sita, mihi solvistis numerando ad mei voluntatem .DCC. solidos barchinone, et ideo facio vobis de dicta quantitate presentem apocham. Actum est hoc Silva die lune quarta decembris anno a nat. dni. Millessimo .ccc. octuagesimo .vi°. — Sig⁺num mei Ludovici predicti qui haec firmo facio et subscribo. Testes hujus rei sunt Michael Menaguerra et Ferrarius Verra habitatores Silve. Sig⁺num mei Petri Maço not. villae praedictae.

2

Contracte amb mestre Nicolau de Fretmon, pintor, del retaule de santa Maria d'Agost. 1383. (De l'arxiu antic parroquial de la Selva.)

Capítols fets e concordats entre los honrats lo discret Narcís Vallirana prevere e beneficiat de la Selva de la capellania de Jacme Puig de una part e lo mestre Nicholau de Fretmon pintor de l'altra part sobre un retaule per lo dit Nicholau faedor de madona santa Maria d'Agost a ops de la capella de la dita capellania.

Primerament dit retaule a de tenir vuyt pams d'ampla e dotze d'alt ensemps ab lo bancal. En lo qual retaule ha fer les ystories següents: primerament que'l dit retaule sia de cases tres e sia ajuntat en mitj en la casa principal, ço és, que la casa principal d'enmitj sia pus alta que les altres en la qual casa d'enmitj haj'a fer l'assumpció de madona sta. Maria ab la vall de Josafat ab tota la congregació dels Apòstols ab lo moniment bell e de bell color segons que's pertany en la qual congregació sien los Apòstols e altres que pertanyen ser e sant Joan ab la palma e sant Thomàs ab la cinta en la qual assumpció sia la essència divina e àngels e núvols e totes altres coses que's pertany e cel ab steles. Itm. que'ls apòstols sien cascuns ab lurs diademes de bell or e fi ab lur bella picadura e les vestidures dels dits apòstols e mantells sien diverses segons que's pertany e les vestidures sien axí mantells com cotes orlades a puny e acabades e per los mantells e per les orles. Itm. que'ls àngels que sien vestits de belles vestidures e que sien tan bells com ésser puxen. Itm. que les vestidures de Jesuchrist e de madona sta. Maria en la dita assumpció sien de tan fins colors com ésser puxen. Itm. que'l camper sie d'or fi e l'azur que'y metrà a les imatges sie d'Acres. Itm. que haja de fer a la part de fora sant Miquel guarnit e arreat segons que pus bellament e victorejant la vibra ab sa bella lança ab creu e lo camper sie de bell or e fi e totes altres coses segons se pertany. Itm. a l'altra part del retaule haja fer sta. Anna ab sa filla ço és de fins colors e ab tots sos vestiments e tot ab pus bells colors fer puxa e pus solemnes. Itm. que a les parts foranes haj'a fer guardapols ab roses d'or segons lo retaule de sta. Maria de la Selva però un per altra haja a fer un puyg ab flor de lir e lo guardapols sia segons qu'és aquell de sta. Maria. Itm. que cascuna imatge fassa son titol segons que bellament se pertany. Itm. que totes altres coses que notòriament se pertanyen a embelliment e a necessitat de la dita obra així de colors com de altres coses lo dit mestre haja a fer.

Emperò que'l dit Narcís haja a dar la fusta necessària al dit retaula a son cost e planejada e posada dins Tarragona ahont dit mestre sta. Itm, que'l dit Narcís haj'a fer portar lo retaula après que serà fet a son cost però si portant-lo se rompia res de les imatges lo dit mestre haja a reparar-lo no si's trencava lo retaula. Itm, que'l bancal solament haja un pam bo de alt en lo qual haja verges e confessors un per altra ab lurs títols e la pietat de Jesuchrist enmig bellament e que'l dit mestre haja a venir a la Selva per a posar lo retaula a son cost e messió. Itm, lo dit mestre Nicholau promet complir totes e cascuna de les dites coses e que sia fet per la festa de Nadal pus prop següent.

E lo dit Narcís per la present obra li dona .LX. florins d'or d'Aragó. Fuerunt firmata predicta capitula in posse mei Petri Mallola not. pub. pro ven. Bartholomeo de Casalibus rectore ville Silvae die. xxiiii. junii an. Dni. .mccclxxxiii^o. Testes dictus venerabilis Bartholomeus rector predictus et discretus Poncius Astor presbiter Silve et Arnaldus Moles de Alcoverio.

3

Acta de pagament a Jaume Serra de 200 sous a compte del retaula de santa Maria. 1374. (De l'arxiu antic parroquial de la Selva.)

Dimecres a .XXVI. dias d'abril an. dni. .mccclxxxiii. de voluntat del rector e d'En Joan Sobirà e d'En Pere Mallola e d'En Pere Vives, En Bernat Ferrer presbiter pagà a N Jacme Serra pintor de Barchelona d'aqueles .xii. s. .i. s. .vi. ds. que rebé d'En Jacme Puig sagristà dels ciris de santa Maria e per raó del retaula q. lo dit rectó e prohòmens an donat a fer al dit Jacme a madona sancta Maria de la sgleya de la Selva per senyal e per pagua .cc. s. Itm, paguà lo dit Bernat al dit Jacme Serra per raó de les messions havia fetes vinent de Barchelona a Tarragona .vi. florins. Itm, paguà per loguer del mul d'En Berenguer Guàrdia en què lo dit Jacme Serra cavalquà per advenir-se ab los prohòmens e per dictar l'obra del retaula entre anar e venir e star en la Selva ab .iii. s. .i. diné; de civada .xv. s. .i. diné e així són en suma .xiv. s. .i. s. .i. diné.

4

Àpoca que firmà Guim Ferrer, procurador de Jaume Serra, a compte del retaula de santa Maria. 1375. (De l'arxiu antic parroquial de la Selva.)

.iii. mars a nat. dni. .mccclxxxv. Guim Ferrer pintor ciutadà de Barchelona procurador general d'En Jacme Serra pintor de dita ciutat confessa haver rebut de Lorenç Ventura jurat de la Selva .x. s. barcs. de la major quantitat deguda a dit Jacme Serra per raó de un retaula que deu fer l'universitat de la Selva segons consta en l'escriptura de convensió feta entre lo dit mestre pintor e Bartomeu de Casals rector e los jurats de la dita universitat.

5

*Acta del pagament de 500 sous a compte del retaule de Jaume Serra. 1379.
(De l'antic arxiu comunal de la Selva.)*

Lo die primer d'abril d'est any [1379] En Jacme Serra mestre pintor nos féu àpocha en Barcelona de haver rebut de Guillem Pasqual síndich e procurador instituhit per esta universitat e prohòmens de la vila de la Selva .D. 8 barcs. d'aquells .MMCCC. que dita esta universitat té de pagar-li per la fabricació d'un retaule que fa per l'obra de la sgleya del dit lloch sots invocació de la beata Maria.

EUFEMIÀ FORT I COGUL

Societat Catalana d'Estudis Històrics, Barcelona.